

Nr 220.

Av herrar **Karlsson** i Grängesberg och **Dahlén**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 55, med förslag till lag om arbetstidens begränsning.*

Ett av arbetarnas betydelsefullaste strävanden är att nå fram till en sådan förkortning av arbetstiden, att den motsvarar vad som är behöfligt för att i tillräcklig mängd producera de förnödenheter människorna behöva.

En dylik reglering av arbetstiden förutsätter dock en planmässig folkhushållning. Denna är otänkbar inom ramen av det nuvarande samhällssystemet med en kapitalistisk profitproduktion, som leder till anarki på det ekonomiska livets alla områden. Produktionen ledes och varorna produceras icke med hänsyn till människornas behov, utan med hänsyn till kapitalisternas profitintresse. Därav följer att ett sunt och förnuftigt reglerande av arbetstiden kan ske endast inom ramen av ett kommunistiskt samhälle, där produktion blir en behovsproduktion, varorna produceras och fördelas med hänsyn till att täcka varje människas behov.

Arbetsköparnas heta önskingar om en så långt som möjligt utsträckt daglig arbetstid för de proletära lagren bottnar därför i deras tro på, att ju längre tid en arbetare kan tvingas att arbeta per dag, desto större vinst får den, som köper arbetskraften. Dessutom fruktar den maktägande överklassen, att proletariatet genom en utsträckt fritid skall få tillfälle att stärka sina krafter, omhulda sina organisationer, odla sitt vetande och därigenom få större fordringar på livet, kort sagt: bli mera klasskampsdugligt.

För närvarande har inte blott i Sverige utan runt om i hela världen av kapitalisterna satts i gång en kraftig offensiv mot 8-timmarsdagen, som även syftar till sänkandet av arbetarnas levnadsstandard, och som bottnar i det bankrutillstånd kapitalismen kommit i på grund av de förödande verkningar världskriget hade på det ekonomiska livet. Det har nu blivit ett livsvillkor för kapitalisterna att komma ur detta sitt förfall, vilket de tänka göra på arbetarklassens bekostnad. Genom en förlängd arbetstid, en ökad exploatering av arbetskraften tro de sig

kunna öka profiten och återuppbygga det kapitalistiska produktions-system, som självt var orsaken till världskriget och det förfall det nu kommit i samt inom sig har motsättningar, som komma att kasta mänskligheten i nya olyckor.

Med alla medel, således även i stor utsträckning med utomparlamentariska, sträva nu arbetsköparna att nå sitt mål. Det är ett utmärkt bevis för anarkin i det nuvarande samhällssystemet, att när miljontals arbetare gå arbetslösa en hänsynslös kamp sättes i gång för att förlänga arbetstiden.

I Sverige åsyftar arbetsköparekampanjen närmast att få vår nuvarande arbetstidslag upphävd eller så uppmjukad, att den i högre grad än hittills blir illusorisk för de arbetargrupper den omfattar. Under parollen »arbetets frihet» har högerns ledare ställt sig i spetsen för en våldsam attack mot 8-timmarsdagen. Denna fariseiska fras om »arbetets frihet» är dock ingenting annat i det kapitalistiska samhället än frihet till att utsuga arbetarna, exploatera arbetskraften i vilken utsträckning som helst.

Den kamp, som den internationella arbetarrörelsen ända från sitt första framträdande fört för rätten till en människovärdig fritid och därmed för en lagstadgad maximalarbetsdag, torde vara icke blott till sina grunddrag, utan även till sina detaljer så väl bekant, att någon fullständig redogörelse därför är obehövlig. Denna kamp går i själva verket tillbaka till de allra första tiderna av proletarietets uppvaknande klassmedvetande, och arbetarnas första krav vid de begynnande klassstriderna gällde en förkortad och människovärdig arbetstid. När storindustrialismen bröt fram och hotade arbetarna på grund av den oskäligt långa arbetsdagen med fullständig undergång, särskilt i storindustrialismens hemland, England, började därför också arbetarna att resa en kraftig kampanj för förkortad arbetsdag. Så nedtryckt arbetarklassen på den tiden var, blevo framstegen givetvis mycket små, och när den etapp på vägen till en människovärdig tillvaro nåddes, som heter den lagstadgade 10-timmarsdagen, hade detta icke skett utan hårda föregående, delvis utomparlamentariska, strider.

Från den etappen har sedan oavslutligen i de olika länderna framsteg skett, vart och ett alltid föregånget av starka strider. Både överklassen och proletariet ha haft en allt mer klarnande, fullt riktig insikt i, att man på denna punkt utkämpat en av de allra viktigaste delstriderna i klasskampen.

Genom sina fackliga organisationer ha arbetarna undan för undan lyckats tillkämpa sig och avtalsfästa betydande förkortningar av arbets-

dagen. Denna strävan har också fullföljts vid arbetarrepresentanternas inträde i de lagstiftande församlingarna. Direktiven för detta arbete ha givits av den internationella socialistiska kongressen i Paris 1889, som utsände en maning till arbetarna i alla länder att varje första maj demonstrera för kravet på lagstadgad 8 timmars maximalarbetsdag och samtidigt underströk detta kravs internationella karaktär.

Arbetarna i alla länder insågo den oerhörda betydelsen av en förkortning av arbetsdagen och ha, sedan detta uttalande utsändes, slutit upp som en man omkring detta krav. Under 30 år ha de svenska arbetarna vid sina första-maj-demonstrationer ständigt framhållit 8-timmarsdagens genomförande som ett av huvudkraven. Fackförbunden ha i sin avtalspolitik ständigt strävat till samma syfte, och kan det i detta sammanhang antecknas, att 8-timmars maximalarbetsdag för en del arbetargrupper var en verklighet, innan ännu svenska riksdagen år 1919 fattat sitt beslut.

Med världskrigets utbrott inställdes för några år aktionen för en förkortning av arbetstiden i allt väsentligt. De oerhört stegrade kraven på krigsindustrin föranledde i stället, att arbetsdagen temporärt utökades. Industriidkarna och statsmakterna i de i kriget indragna länderna försäkrade emellertid, att när kriget vore slut, skulle arbetarna erhålla full kompensation både för sina insatser i fabriker och för att de offrat sina krafter på slagfält och i skyttegravar.

»Freden» kom slutligen och med den Nationernas förbund. De allierade och associerade staternas representanter beslöt vid den i Paris 1919 församlade konferensen för uppställande av fredsvillkoren att tillsätta en kommission med uppdrag att undersöka arbetsvillkoren ur internationell synpunkt samt att taga under övervägande de internationella möjligheterna för ett gemensamt uppträdande i fråga om arbetets reglering. Därjämte skulle den tillsatta kommissionen framlägga förslag till skapande av ett permanent organ med uppgift att fortsätta dessa undersökningar och överväganden i samarbete med och under ledning av Nationernas förbund. Ett förslag från kommissionen ingick oförändrat i det den 28 juni 1919 i Versailles undertecknade fredsfördraget och intogs sedermera i de övriga fredsfördragen vid världskrigets slut.

I Versaillesfördragets första del, som innehåller förbundsakten för Nationernas förbund, återfinnes i paragraf 23 en storordig principiell förklaring om rättvisa och humanitet, om nödvändigheten av att införa verkligt människovärdiga arbetsvillkor, om reglering av arbetstiden, fastställande av maximalarbetsdag och maximalarbetsvecka, reglering av arbetsmarknaden, bekämpande av arbetslösheten, garanterande av en för

livsuppehälle tillräcklig lön, arbetarnas skyddande mot yrkes- och andra sjukdomar samt olycksfall i arbete, om ålderdoms- och invaliditetsförsäkring m. m.

Vidare finnes i fördraget en överenskommelse om arbetets organisation, och i paragraf 427 (allmänna principer) uttalas, att »de höga fördragsslutande parterna» erkänna, att lönearbetarnas fysiska, moraliska och intellektuella välbefinnande är av den största betydelse från internationell synpunkt och för främjande av detta upphöjda syfte skulle grundas en till Nationernas förbund ansluten permanent organisation.

På grund av den utveckling, som arbetsförhållandena och arbetsvillkoren i världen sedan undergått, kan det vara av intresse att i detta sammanhang erinra om ordalydelsen i förbundsakten rörande det tillvägagångssätt och de grundsatser, som »de höga fördragsslutande parterna» ansågo, att alla industriella samfälligheter borde bemöda sig om att tillämpa. Dessa grundsatser äro sammanförda i nio olika punkter, som föreskriva:

1) — — — att arbetet ej får betraktas såsom enbart en vara eller handelsartikel;

2) rätten till sammanslutning för alla icke lagstridiga syften för såväl arbetstagare som arbetsgivare;

3) betalandet till arbetarna av en lön, varigenom tillförsäkras dem en tillfredsställande levnadsstandard i enlighet med deras tids och deras lands uppfattning;

4) uppställandet av 8 timmars arbetsdag och 48 timmars arbetsvecka som mål överallt, där detta ännu ej blivit uppnått;

5) genomförandet av en vilotid per vecka av minst 24 timmar, vilken om möjligt bör omfatta söndagen;

6) avskaffandet av barnarbetet och skyldigheten att så begränsa arbetet för minderåriga av båda könen, att deras utbildning må kunna fullföljas och deras kroppsliga utveckling tryggas;

7) principen om lika lön för arbete av samma värde utan hänsyn till kön;

8) tillförsäkrandet i de i varje land beträffande arbetsvillkoren utfärdade föreskrifterna åt alla arbetare, som med laglig rätt vistas i landet, av en med billighet överensstämmande behandling i ekonomiskt avseende;

9) upprättandet i varje stat av en tillsynsmyndighet, i vilken även kvinnor skola ingå, för att trygga tillämpningen av lagar och föreskrifter beträffande arbetarnas skydd.

Det är uppenbart, att de »höga fördragsslutande parternas» officiella

erkännande av dessa grundsatser var framsprunget under trycket av den till synes överhängande världsrevolutionen och proletariatets uppvaknande klasskampsvilja, som gjorde sig märkbar mot slutet av och omedelbart efter världskrigets avslutande, och att detta erkännande endast var en gest avsedd att duperas och lugna arbetarmassorna.

Den i anslutning till Nationernas förbund upprättade internationella arbetsorganisationen höll sin första konferens i Washington den 29 oktober—29 november 1919. 39 stater, bland dem Sverige, voro representerade. Bland ombuden från Sverige märktes direktören i Svenska arbetsgivareföreningen Hj. von Sydow och Landsorganisationens dåvarande ordförande Herm. Lindqvist.

Konferensens beslut, fattade helt eller nära nog enhälligt eller med betydande majoritet, avsågo 6 förslag till konventioner och 6 hemstäl-landen, bland dem förslag till konvention angående begränsning av arbetstiden i industriella företag till 8 timmar om dagen och 48 timmar i veckan, att ratificeras av internationella arbetsorganisationens medlemmar jämlikt bestämmelserna i Versaillestraktaten och traktaten i St Germain den 10 september 1919.

Som industriellt företag enligt paragraf 1 i denna konvention avses särskilt:

a) gruvor, stenbrott och andra anläggningar för utvinnande av mineral;

b) företag, inom vilka varor tillverkas, förändras, rengöras, repareras, utsmyckas, färdigställas eller beredas till försäljning, eller inom vilka råämnen omgestaltas, däri inbegripet skeppsbyggeri och företag för förstöring av föremål, ävensom framställning, transformering och överföring av drivkraft i allmänhet och av elektricitet;

c) uppförande, ombyggnad, underhåll, reparation, förändring eller rivning av alla slags byggnader, järnvägar, spårvägar, hamnar, dockor, vågbrytare, kanaler, anläggningar för inre sjöfart, vägar, tunnlar, broar, viadukter, kloaker, vattenavlopp, brunnar, telegraf- och telefonanläggningar, elektriska anläggningar, gas- och vattenverk eller andra byggnadsarbeten, ävensom förberedelse- och grundläggningsarbeten för här åsyftade arbeten;

d) transport av passagerare eller gods å lands- eller järnväg, till sjöss eller å inre vattenväg, däri inbegripet handhavande av gods å kajer och bryggor samt i dockor och magasin, med undantag likväl av transport för hand.

Föreskrifterna angående transport till sjöss och å inre vattenvägar skulle enligt förslaget fastställas av en särskild konferens.

Vederbörande myndigheter i varje land ålades att fastställa gränsen mellan industri å ena samt handel och jordbruk å andra sidan.

icke i något slag av industriella företag, offentliga eller privata, eller någon gren av sådant företag, med undantag av sådana, där endast medlemmar av samma familj sysselsättas, skulle enligt konventionen arbetstiden få överskrida 8 timmar om dagen och 48 timmar i veckan. Fanns i lag eller genom praxis i överenskommelse med arbetsgivare stöd för kortare arbetsdag under en eller flera av veckans dagar, finge icke under de återstående dagarna i veckan 8-timmarsgränsen överskridas med mer än sammanlagt en timme.

Vid skiftarbete kunde enligt konventionen arbetstiden utsträckas utöver 8 timmar per dag och 48 timmar per vecka, under villkor likväl att medeltalet arbetstimmar under högst 3 veckor icke överstege 8 per dag och 48 per vecka.

Dessa äro huvuddragen av Washingtonkonventionens bestämmelser.

Arbetsköparna kände sig emellertid säkrare i sadeln sedan den första revolutionära stämningen började lägga sig, och över hela världen begynte från deras sida en frenetisk kamp mot arbetstidsförkortningen.

I Sverige resulterade denna attack i, att 1920 års riksdag beslutade anmoda regeringen att företaga en utredning och framkomma med förslag om ändringar av lagen, vilket väl närmast syftade till en uppmykning och försämring av densamma. Inom sociala rådets sektion för arbetarskydd och arbetarefrågor i allmänhet, som vid sammanträde i december 1920 förberedelsevis behandlade denna fråga, förordade dock en hel del ledamöter, däribland även en del rent borgerliga element, att den svenska arbetstidslagen borde så nära som möjligt ansluta sig till Washingtonkonventionen och att anslutning till densamma borde ske.

Den 2 april 1921 behandlade delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet ett av socialstyrelsen uppgjort förslag till revidering av arbetstidslagen. Herr Herm. Lindqvist yttrade därvid, att Sverige borde biträda konventionen, som antagits nära nog enhälligt och utan någon reservation från de svenska ombudens sida. Skiljaktigheter mellan konventionen och arbetstidslagen kunde icke få utgöra hinder. I detta uttalande instämde herr Arvid Thorberg, som ytterligare anförde, att i annat fall vore det internationella socialpolitiska samarbetet meningslöst. Slutet på överläggningen inom delegationen blev emellertid, att denna i likhet med socialstyrelsen icke förordade ratificering av konventionen.

Vid den behandling, som arbetstidslagen fick vid 1921 års riksdag, beslötos avsevärda försämringar av lagen. Sålunda undantogs från la-

gens tillämpningsområde flera arbetargrupper, som tidigare fallit under lagen, bestämmelserna rörande övertiden försämrades o. s. v. Allt åtgärder bidragande att ytterligare försvåra möjligheten av en anslutning till Washingtonkonventionen.

1921 års riksdag beslöt även uppdraga åt regeringen att verkställa en allsidig utredning beträffande arbetstidslagens verkningar och dess anpassning efter den internationella lagstiftningen samt behovet och arten av en reglering av arbetsförhållandena inom vissa verksamhetsgrenar.

Vid denna utredning, som verkställdes intill den 1 september 1922, hade inhämtats utlåtanden från dels arbetarorganisationer, dels arbetsköparens sammanslutningar samt enskilda arbetsköpare.

De utlåtanden, som avlämnats av landsorganisationen, Sveriges arbetares centralorganisation och ett flertal av fackförbunden, gå alla samstämmigt ut på, att förkortningen av arbetstiden verkat synnerligen tillfredsställande. Arbetstidsbegränsningen hade icke föranlett ökning av arbetareantalet i allmänhet. Lagen hade medfört ökat intresse för hemliv och husliga förhållanden. Den allmänna fritiden användes i stor utsträckning för bildningsändamål och kurser av skilda slag med stort deltagareantal från både manliga och kvinnliga arbetare. Många äldre arbetare hade skaffat sig kolonitradgårdar. Skolkning eller frände hade nästan upphört. Den uppnådda längre fritiden användes ganska allmänt till fromma för arbetarens eget och de honom närmast ståendes välbefinnande och till att förkovra intresset för allmänna angelägenheter.

Det synes också vara uppenbart, att läget snarare kräver en ytterligare förkortning av arbetstiden än ett utökande av densamma. Att nu begära längre arbetstid av dem, som utföra det produktiva arbetet, när maskintekniken på många områden under de senare 20—30 åren praktiskt taget fördubblat vår produktionsförmåga, måste anses vara fullständigt omotiverat. Detta bevisas också därav, att trots det stora gruppen av arbetare i årtal och allt fortfarande gå arbetslösa, har det ännu icke visats någon käunbar brist på mat och nödenheter för dem, som ha tillräckliga medel att förskaffa sig desamma. En förlängning av arbetstiden skulle således helt automatiskt endast bidra till att ytterligare öka det stora antalet arbetslösa.

Det faktum torde icke kunna förnekas, att därest de borgerliga makthavande nu begagna sin ställning till att göra 8-timmarslagen illusorisk, detta skulle medföra, att striden om förkortad arbetstid åter föres ut till arbetsplatserna. Att arbetarna under sådana förhållanden icke skulle tveka att åter upptaga kampen för sitt gamla krav på förkortad arbetstid, torde vara uppenbart.

Den svenska arbetstidslagen börjar genom den oerhörda mängden av undantagsbestämmelser bliva en lag, som till sitt syfte och sina verkningar synes avse att avskaffa 8-timmarsdagen.

Den av den socialdemokratiska regeringen till årets riksdag framförda propositionen innebär uppenbart ett ytterligare avsteg från arbetareklassens krav på en effektiv åttatimmarsdag. Man kunde haft rätt att fordra, att denna regering bättre beaktat arbetarkraven och att socialministern, som var Sveriges ombud vid Washingtonkonferensen, skulle känt som en plikt att framlägga ett förslag i denna fråga, som åtminstone gjort en ratifikation av Washingtonkonventionen möjlig.

För vår del känna vi oss icke ha någon anledning att arbeta för en sådan anslutning, då vi icke tro på, att det någonsin varit Nationernas förbunds och dess underavdelning, arbetsbyråns, mening att på allvar söka få denna konventions bestämmelser genomförda.

I den föreliggande propositionen har regeringen tagit större hänsyn till arbetarköparnas krav på en ytterligare beskärning av den nu gällande lagen än till arbetarnas intressen. Alla de arbetargrupper, som nu stå utanför, såsom lantarbetare, skogs- och flottingsarbetare, sjukvårdspersonal, trafikpersonal vid järnväg, hotell-, restaurang- och kafépersonal m. fl. arbetargrupper, skola även för framtiden enligt regeringens förslag stå utanför lagens bestämmelser.

Då man vet, hur friheten för arbetarköparna i fråga om bestämmande av arbetstidens längd i de flesta fall på det hänsynslösaste sätt utnyttjas, till exempel i fråga om kafé- och restaurangpersonal m. fl., som tvingas stå i tjänstgöring ända upp till 14 à 16 timmar per dag, så kan man icke från arbetarnas sida längre gå med på, att alla dessa undantag från lagens tillämpningsområde skola få finnas kvar.

Såsom arbetare bör vid tillämpningen av lagen även räknas verkmästare, ritare, bokhållare eller därmed jämnställd person, kontorsvaktmästare eller annat underordnat kontorsbiträde.

En arbetargrupp, vars krav icke heller på minsta sätt blivit beaktade vid propositionens utarbetande, är gruvarbetarna.

Redan år 1918 innan arbetstidskommittén avgivit sitt betänkande med förslag till lag om begränsning i arbetstiden, hade i telegram till dåvarande chefen för civildepartementet, Svenska Gruvindustriarbetarförbundets avdelningar i Mellan-Sverige påyrkat högst 6 timmars arbetsdag vid gruvarbete under jord. I början av 1919 inkommo till bemälda departementschef även representanter för kolgruvornas fackligt organiserade arbetare med en framställning om, att, i samband med införande av maximalarbetsdagen för arbete ovan jord, maximum för kolgruvearbetarnas dagliga arbetstid måtte sättas till 6 timmar.

Arbetstidskommittén gjorde emellertid i sitt den 25 januari 1919 av-
givna betänkande, med förslag till lag om begränsning av arbetstiden,
icke någon skillnad härutinnan mellan gruvarbete under jord och annat
industriellt arbete.

Vid både lagtima och urtima riksdagarna år 1919 väcktes motioner
om 6 timmars arbetsdag vid gruvarbete under jord och vid öppna gru-
vorna i Norrbotten. Som bekant föll emellertid arbetstidsförslaget vid
lagtima riksdagen. Urtima riksdagen beslutade dock, med betoning av
att gruvarbetet otvivelaktigt är att räkna till de mera ansträngande och
hälsofarliga sysselsättningarna, att en utredning skulle verkställas, huru-
vida vid gruvarbete under jord en kortare arbetstid än den, som eljest
skulle bliva lagstadgad, kunde anses vara av behovet påkallad.

Detta riksdagens beslut föranledde Kungl. Maj:ts bemyndigande åt
chefen för vederbörande departement att tillkalla sakkunniga för verk-
ställande av berörda utredning.

Sedan de sakkunniga genom beslut den 27 nov. 1919 tillkallats
och påbörjat sitt utredningsarbete, gjorde Sv. Gruvindustriarbetarför-
bundets avdelning nr 12 i Kiruna genom förbundets ordförande den 27
april 1920 framställning hos dåvarande chefen för civildepartementet om
utredning även rörande frågan om förkortad arbetstid ovan jord för de
vid gruvfälten i Norrbotten anställda gruvarbetarna. Förevarande fram-
ställning föranledde den 25 sept. 1920 meddelande av uppdrag åt de
sakkunniga att verkställa utredning jämväl för gruvarbetarna ovan jord
i Norrbotten om behovet av kortare arbetstid än den eljest lagstadgade.

I december 1921 var denna utredning slutförd och densamma jämte
förslag överlämnades till regeringen.

Då detta är den enda mera omfattande officiella utredning, som i
detta land företagits rörande förhållandena inom gruvarbetet, hade det
varit önskvärt, att de sakkunnigas betänkande med därvid fogade reser-
vationer blivit tryckt och lätt tillgängligt för riksdagens ledamöter och
övriga intresserade.

Sakkunnigas förslag, till vilket finnas fogade reservationer både från
arbetare- som arbetsköparrepresentanter, går i all sin enkelhet ut på, att
i arbetstidslagen skall införas en bestämmelse, att vid gruvarbete skall i
arbetstiden inräknas tiden för ned- och infart samt tiden för ut- och
uppfart samt att i gruvstadgan införas ett stadgande, varigenom med
där avsedda anstalter för trygghet för arbetsmanskaper jämställes berg-
mästares förordnande, att vid visst arbete arbetstiden skall till före-
kommande av ohälsa bland arbetsmanskaper inskränkas.

Det är anmärkningsvärt, att icke ens detta förslag, som dock är framfört av en borgerligt sinnad fackman, bergmästare C. O. Norelius, har vunnit regeringens beaktande.

Rörande behovet av en förkortning av arbetstiden för gruvarbetarna få vi hänvisa till den av arbetarerepresentanterna i gruvarbetstidskommittén avlämnade reservationen, vari förhållandena inom detta synnerligen riskfyllda, ansträngande och för hälsan skadliga arbetsområde skildras på ett mycket ingående och klargörande sätt.

Utän att här ingå på några detaljskildringar vilja vi dock framhålla, att den verkställda utredningen klart och tydligt visar:

att gruvarbetet är mera ansträngande än de allra flesta andra arbeten;

att olycksfallsrisken vid gruvarbete är bland de högsta som förekomma;

att, ehuru gruvarbetarna på grund av det urval, som försiggår bland dem, i fysiskt hänseende äro en elitkår, desamma dock i högre grad än sina kamrater inom andra yrken äro utsatta för sjukdomsfall;

att luftväxlingen på många ställen i gruvorna är bristfällig;

att arbetarna besväras av damm samt rök och gaser från sprängskotten ävensom av luftens stora fuktighet;

att arbetsrummen ofta äro våta, stundom i så hög grad, att arbetet icke kan pågå i 8 timmar per skift;

att i kolgruvorna förekomma arbetsrum med så ringa höjd att arbetaren pressas ihop onaturligt;

att gruvarbetet verkar psykiskt nedtryckande och nervslitande, vilket även läkare intyga.

Den sjukdoms- och olycksfallsrisk, som förekommer vid underjordsarbete i gruvor, är i lika hög grad tillfinnandes vid de öppna gruvorna i Norrbotten, beroende på de svåra klimatiska förhållandena och det tunga, fysiskt ansträngande arbetet. I vissa fall kan på några timmar temperaturen växla mellan 0 och 20 gr. C. Därtill kommer den för arbetets utförande stora svårigheten, att på grund av det under halva året rådande mörkret arbetet nästan dygnet runt måste utföras under artificiell belysning.

Alla dessa osunda, livsfarliga och på allt sätt olidliga arbetsförhållanden motivera till fullo en arbetstidsförkortning för gruvarbetarna under jord och vid de öppna gruvorna i Norrbotten till 6 timmar per dag och 36 timmar per vecka.

I den föreliggande propositionen har dessutom medgivits sådana undantag vid s. k. övertidsarbete, att det för stora arbetargrupper icke

längre kan bli tal om 8-timmars arbetsdag. Det övertidsarbete, 30 timmar för kalendermånad och 200 timmar för kalenderår, som i den nuvarande lagen tillåtes, föreslås utökad till 40 timmar för kalendermånad och 200 timmar under loppet av ett kalenderår. Finner arbetsköparen det vid trängande behov vara nödvändigt, kan med arbetsrådets medgivande övertidsarbetet utsträckas med ytterligare 30 timmar under loppet av en kalendermånad och 120 timmar under loppet av ett kalenderår. En lag, som således skulle komma att tillåta ända upp till 70 timmar per månad och 320 timmar per år i övertidsarbete, kan icke på allvar göra anspråk på rätten att kallas lag om 8 timmars arbetsdag.

Möjlighet till utsträckning av arbetstiden bör begränsas till att omfatta endast sådana särskilda arbetstillfällen, då genom natur- eller olyckshändelse eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, fara föreligger för liv, hälsa eller egendom.

I fråga om straffbestämmelserna för överträdelse av lagen böra dessa fastställas så, att desamma bliva en något så när kraftig spärr mot arbetsköparnas eventuella frestelser och lust att bryta mot densamma.

På grund av vad sålunda anförts, hemställes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 55,

att riksdagen måtte besluta antaga bifogade förslag till lag om arbetstidens begränsning.

Stockholm den 24 februari 1923.

Verner Karlsson
i Grängesberg.

J. P. Dahlén.

Förslag

till

Lag**om arbetstidens begränsning.**

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Denna lag äger tillämpning å varje rörelse, industriell eller icke, vari arbetare användes till arbete för arbetsgivares räkning, så ock å hus-, väg- eller vattenbyggnad, vattenavledning eller annat dylikt särskilt arbetsföretag, vari arbetare på sådant sätt användes.

Från lagens tillämpning undantages dock

a) arbete, som utföres i arbetarens hem eller eljest under sådana förhållanden att det ej kan anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande;

b) arbete, som utföres av medlem av arbetsgivarens familj.

2 §.

Såsom arbetare skall vid tillämpningen av denna lag ej räknas disponent eller annan befattningshavare i överordnad ställning.

Yppas tvekan, huruvida viss arbetstagare är att räkna såsom arbetare enligt lagen, åligger det arbetsrådet att på begäran av domstol eller den, vars rätt därav beröres, avgiva utlåtande i frågan.

Utlåtande, varom här är sagt, skall meddelas kostnadsfritt.

3

Arbetare må icke användas till arbete under längre tid än 8 timmar av dygnet eller 48 timmar i veckan, däri inberäknat eventuell väntetid och uppehåll i arbete, undantagandes måltidsraster; dock må, därest nyssnämnda begränsning av arbetstiden för vecka icke därigenom överskrides, genom överenskommelse mellan arbetare och arbetsgivare, arbetstiden under något eller några av veckans dygn utsträckas till högst 8 1/2 timmar.

Fortgår arbetet kontinuerligt såväl natt som dag, må arbetstiden, raster däri inräknade, icke överstiga 8 timmar av dygnet eller 48 timmar i veckan, och må nys angivna begränsningar gälla den genomsnittliga arbetstiden under en tidrymd av två veckor.

Vid gruvarbete under jord och vid de öppna gruvorna norr om Polcirkeln må arbetare icke användas under längre tid än 6 timmar av dygnet eller 36 timmar i veckan, däri inberäknat eventuell väntetid och uppehåll i arbete, undantagandes måltidsraster.

I arbetstiden vid gruvarbete inräknas tiden för ned- och infart, samt ut- och uppfart.

4 §.

Har natur- eller olyckshändelse eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, vållat avbrott i driften eller ock medfört överhängande fara för sådant avbrott eller för skada å liv, hälsa eller egendom, må arbetare i den mån så är nödigt, med hänsyn till berörda förhållande, användas till arbete utöver begränsning, som finnes angiven i 3 §. Om sådant arbete samt dess anledning, omfattning och varaktighet åligger det arbetsgivaren att senast inom 2 dygn från dess början göra anmälan till arbetsrådet. Arbetet må icke fortsättas utöver sist angivna tid utan att tillstånd därtill sökts hos nämnda myndighet. Angående sådan ansökan har arbetsrådet att ofördröjligen meddela beslut.

Anmälan eller ansökan, varom här är sagt, må anses gjord, när densamma i betalt brev avlämnats till allmänna posten.

5 §.

Rörande arbetares användande till arbete enligt 4 § åligger det arbetsgivare att senast näst därpå följande dag göra anteckning i särskild journal, upprättad enligt formulär som fastställles av arbetsrådet.

Beslut av arbetsrådet enligt 4 § skall biläggas journalen på det arbetsställe, beslutet rör, och skall journalen jämte bilagda beslut förvaras å arbetsstället under minst 3 år, räknat beträffande journalen från den tid, då sista anteckningen gjordes däri, och beträffande beslutet från detsammas datum. Journalen skall vara tillgänglig för samtliga arbetare å arbetsstället.

6 §.

Arbetsrådet består av 5 ledamöter, utsedda av regeringen för en tid av 2 år åt gången. 2 av ledamöterna skola utses bland personer, föreslagna av rikssammanslutningar utav arbetare, och 2 ledamöter bland personer, föreslagna av rikssammanslutningar utav arbetsgivare.

Suppleanter till samma antal som ordinarie ledamöter utses på enahanda sätt.

Den femte ledamoten som tillika är ordförande, jämte ställföreträdare för denne, utses av regeringen.

Ärende må icke av arbetsrådet avgöras utan att samtliga ledamöter äro närvarande. Vid förfall för någon av dessa inkallas suppleant att delta i föreliggande ärendes avgörande.

Närmare bestämmelser rörande rådet och dess verksamhet meddelas av regeringen.

7 §.

Tillsyn å efterlevnaden av denna lag utövas av yrkesinspektionens befattningsinnehavare; och skall därvid i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad som finnes stadgat rörande tillsyn å efterlevnaden av lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912.

Å arbetsställe, där arbete bedrivs på stadigvarande sätt, skall å lämplig plats finnas anslagen ej mindre denna lag än även arbetstidschema, angivande när arbetet börjar och slutar eller, där arbetet bedrivs med skiftlag, när arbetet börjar och slutar för varje sådant lag, ävensom början och slut för varje rast, varigenom arbetet avbrytes.

8 §.

Användes arbetare till arbete i strid mot vad i denna lag är stadgat, straffes arbetsgivaren med böter från och med femhundra till och med tiotusen kronor.

Den, som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse, varom i denna paragraf förmäles, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, fällas till det ansvar, som är bestämt för sådan förseelse.

9 §.

Försummar arbetsgivare att fullgöra anmälningsskyldighet, som föreskrives i 4 §, eller att iakttaga vad enligt 5 § åligger honom, straffes han med böter från och med tvåhundra till och med femtusen kronor.

Har arbetsgivare mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift i journal, som avses i 5 §, straffes med böter från och med femhundra till och med tiotusen kronor.

10 §.

Förseelse mot denna lag åtalas vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla hälften kronan och hälften den kommun, inom vilken förseelsen begåtts. Den andel av bötesbelopp, som tillfaller kommun, användes till kommunens hjälpverksamhet för fattiga arbetslösa och orkeslösa personer, samt, i den mån medlen ej härför tagas i anspråk, till folkbibliotek och inom kommunen av arbetarna upprättade studiecirklar.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

11 §.

Beträffande verksamhet, som bedrivs av kommun eller staten, skall vad i denna lag är stadgat angående arbetsgivare gälla arbetsföreståndaren.

12 §.

Där i lag eller författning ytterligare begränsning stadgats beträffande användande av minderårig eller kvinna till arbete, skall sådan begränsning lända till efterrättelse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1924.
